

@simba.5plus

ЖЫЛДАМ ОҚУ

*1-4 сынып оқушыларына арналған
тапсырмалар жинағы*

Құрметті ата-аналар!

Жылдам оқу - есте сақтау қабілетінің дамуымен тығыз байланысты. Жылдам оқу арқылы ми белсенді жұмыс істейді, бала жаңа ақпараттарды тез қабылдайды.

Әдетте бір адамның көзінің қамту аумағы 2,5 градус. Ол деген мәтінге қарағанда көзіне 2 сөз ғана сияды дегенді білдіреді. Көздің көру аумағы кеңейген сайын, оқу сөздерді толық қамтып көре алады.

Көздің көру аумағын кеңейту үшін **ШУЛЬТЕ КЕСТЕСІ** қолданылады.

Бұл кестені оқушы қолын алып, қолын барынша созып, бүкіл назарын ортада тұрған «қара нүктеге» қаратып, айналасындағы сандарды ауызша айтуы керек. Оқушыға ескертесіз, көзін жан-жаққа қозғалтпайды! Осы жаттығудың неше түрлі деңгейдегісін күніне 2 рет жасап отырса, оқу жылдамдығының артқанын байқайтын боласыз.

Ортадағы нүктеге қарап, сандарды өсу ретімен тауып шығу

6	13	2	10
16	8	5	15
4	11	1	12
9	14	7	3

16	9	6	2
4	1	12	14
7	15	3	10
11	8	5	13

15	8	14	11
2	9	1	6
13	5	10	4
7	3	16	12

8	11	13	3
15	2	6	9
5	16	12	4
7	10	1	14

16	10	5	1
4	14	7	3
12	2	11	9
8	6	15	13

3	11	5	16
8	13	2	14
10	1	9	7
15	6	4	12

5	24	7	22	12
11	4	14	19	17
16	21	8	1	3
9	13	18	6	15
23	2	20	10	25

24	6	9	11	3
4	16	13	2	18
8	20	1	7	15
14	10	5	23	21
22	19	12	25	17

Түстерді атаңыз

Бұл жаттығу тек зейінді дамытып қана қоймай, сонымен қатар мидың екі жарты шарын іске қосады. Жазылған сөзді емес, түсті атау керек.

ҚЫЗЫЛ ЖАСЫЛ КӨК САРЫ ҚОҢЫР
ЖАСЫЛ САРЫ ҚЫЗЫЛ КӨК ЖАСЫЛ
ҚОҢЫР ҚЫЗЫЛ ЖАСЫЛ САРЫ КӨК
КӨК САРЫ ҚЫЗЫЛ ЖАСЫЛ САРЫ КӨК

Уақыт _____

ЖАСЫЛ ҚЫЗЫЛ САРЫ КӨК ҚОҢЫР
САРЫ КӨК ҚОҢЫР ЖАСЫЛ ҚЫЗЫЛ
САРЫ САРЫ ҚЫЗЫЛ ҚОҢЫР КӨК
ҚЫЗЫЛ ЖАСЫЛ КӨК ЖАСЫЛ КӨК

Уақыт _____

КӨК ҚЫЗЫЛ САРЫ КӨК ЖАСЫЛ
САРЫ ЖАСЫЛ ҚОҢЫР САРЫ КӨК
ҚЫЗЫЛ ҚОҢЫР КӨК ЖАСЫЛ САРЫ
ЖАСЫЛ КӨК ҚОҢЫР ҚЫЗЫЛ ЖАСЫЛ

Уақыт _____

ЖАСЫЛ САРЫ ҚЫЗЫЛ КӨК САРЫ
ҚЫЗЫЛ ЖАСЫЛ КӨК ҚЫЗЫЛ САРЫ
САРЫ ҚЫЗЫЛ КӨК ЖАСЫЛ САРЫ КӨК
ҚЫЗЫЛ КӨК САРЫ ЖАСЫЛ ҚЫЗЫЛ

Уақыт _____

САРЫ КӨК ҚЫЗЫЛ СҰР ҚЫЗЫЛ
СҰР ЖАСЫЛ ҚЫЗЫЛ КӨК САРЫ
ҚЫЗЫЛ КӨК САРЫ ҚЫЗЫЛ КӨК СҰР
ЖАСЫЛ СҰР КӨК САРЫ СҰР КӨК

Уақыт _____

ҚЫЗЫЛ ЖАСЫЛ КҮЛГІН СҰР САРЫ
КӨК ҚЫЗЫЛ САРЫ КҮЛГІН КӨК КӨК
САРЫ ЖАСЫЛ ҚЫЗЫЛ СҰР КҮЛГІН
КӨК ҚЫЗЫЛ САРЫ КҮЛГІН СҰР КӨК

Уақыт _____

КҮЛГІН КӨК ҚАРА ЖАСЫЛ САРЫ
ҚЫЗЫЛ ҚАРА КӨК СҰР КҮЛГІН ҚАРА
ҚЫЗЫЛ ЖАСЫЛ СҰР ҚЫЗЫЛ САРЫ
КӨК СҰР КҮЛГІН ҚАРА ҚЫЗЫЛ ҚАРА

Уақыт _____

КҮЛГІН ҚЫЗЫЛ ЖАСЫЛ САРЫ ҚАРА
КӨК ЖАСЫЛ САРЫ ҚЫЗЫЛ ҚАРА СҰР
ЖАСЫЛ КҮЛГІН КӨК САРЫ СҰР
ҚЫЗЫЛ ЖАСЫЛ САРЫ КҮЛГІН ҚАРА
СҰР КҮЛГІН КӨК ЖАСЫЛ ҚЫЗЫЛ СҰР

Уақыт _____

КӨК СҰР ҚЫЗЫЛ САРЫ ЖАСЫЛ КӨК
САРЫ ҚОҢЫР ЖАСЫЛ СҰР САРЫ КӨК
ҚЫЗЫЛ КӨК ҚОҢЫР САРЫ ЖАСЫЛ
СҰР КӨК ҚЫЗЫЛ ЖАСЫЛ ҚОҢЫР СҰР
ЖАСЫЛ САРЫ КӨК ҚОҢЫР САРЫ

Уақыт _____

ҚЫЗЫЛ СҰР ҚЫЗЫЛ КӨК ЖАСЫЛ
САРЫ КӨК ҚОҢЫР ЖАСЫЛ СҰР САРЫ
КӨК ҚЫЗЫЛ ҚОҢЫР САРЫ ЖАСЫЛ
КӨК СҰР ҚОҢЫР САРЫ ЖАСЫЛ КӨК
ҚЫЗЫЛ КӨК САРЫ КӨК ЖАСЫЛ СҰР

Уақыт _____

ҚЫЗЫЛ ЖАСЫЛ КҮЛГІН ҚОҢЫР ҚАРА
САРЫ СҰР ЖАСЫЛ ҚАРА ҚЫЗЫЛ КӨК
ҚОҢЫР ҚЫЗЫЛ САРЫ ЖАСЫЛ СҰР
КҮЛГІН ЖАСЫЛ САРЫ КӨК ҚАРА КӨК
КҮЛГІН ҚЫЗЫЛ САРЫ ЖАСЫЛ СҰР
ҚОҢЫР ҚАРА ҚЫЗЫЛ КӨК САРЫ
ЖАСЫЛ КҮЛГІН ҚАРА СҰР ЖАСЫЛ
ҚЫЗЫЛ САРЫ КӨК ҚЫЗЫЛ ҚОҢЫР
ҚАРА ЖАСЫЛ КӨК КҮЛГІН ҚЫЗЫЛ СҰР
ҚОҢЫР ҚЫЗЫЛ ҚАРА КҮЛГІН САРЫ

Уақыт _____

КӨК ҚЫЗЫЛ САРЫ КӨК ЖАСЫЛ
ЖАСЫЛ ҚЫЗЫЛ КӨК САРЫ ҚЫЗЫЛ
ҚЫЗЫЛ САРЫ КӨК ЖАСЫЛ САРЫ КӨК
САРЫ КӨК САРЫ КӨК ЖАСЫЛ
ҚЫЗЫЛ ЖАСЫЛ ҚЫЗЫЛ ЖАСЫЛ
САРЫ ҚЫЗЫЛ ЖАСЫЛ САРЫ ҚЫЗЫЛ
КӨК ЖАСЫЛ ҚОҢЫР ҚЫЗЫЛ ЖАСЫЛ
ЖАСЫЛ САРЫ КӨК ҚЫЗЫЛ КӨК САРЫ
КӨК ҚЫЗЫЛ ЖАСЫЛ САРЫ КӨК САРЫ
САРЫ КӨК ҚЫЗЫЛ САРЫ ЖАСЫЛ КӨК

Уақыт _____

Оңнан солға оқу

*Оңнан солға оқу әдісі миды дамытады,
зейін қоюды үйретеді.*

Төмендегі сөздерді жылдамдыққа оқу.

лөк
йам
сық
узе
ура
йал
ңек

екә
нүт
ңеж
ріб
сұқ
шек
қад

еуә
іке
сақ
лам
сіт
күж
ежә

йас
ңаз
ліз
мек
қат
уат
саб

Уақыт _____

пөш
жәт
пел
нәм
меж
сіи
зұт
наж
жәу

уәд
нүк
заг
қыу
қаж
зұқ
саж
ңер
мед

мәд
зяа
уяо
заж
йүк
қас
уле
ңяұ
тәс

маш
зек
лож
зас
рөм
қау
улұ
ңаш
ліп

Уақыт _____

ніге
ағаб
ікше
ныто
ірет
ығұб
абож
қяат

ажаб
ныға
траш
сыры
қыса
ақұб
ірәк
ныит

ныуб
сыға
адұқ
ішік
узүж
лада
лізә
сыут

шаға
сідә
зыуа
неиж
лықа
ағла
мелә
ныйо

Уақыт _____

лідә
алуа
сыды
екпә
есек
ража

азға
лыуа
ебеж
ызоқ
міжә
анйа

қыза
сауж
алад
уата
кіте
егеш

ежөк
ырас
рыис
рана
мада
енед

Уақыт _____

алақ
ырат
арақ
атро
ағаж

кісе
атаб
ашқа
емек
науж

алаб
абра
атам
арад
атпа

қашо
атож
лама
песе
рітү

Уақыт _____

рікәз
қасаж
міріи
емрөк
уазұб
іпрік
малақ
пароқ

қалож
ілгүс
нійүт
шықшұ
кідзү
рабах
табұш
шіглі

уатқо
нозағ
рымұғ
іглеб
кедиж
кейүс
сымұж
қытто

едрез
мағат
ңерет
мылығ
лыуад
сыраж
қыбаж
тезағ

Уақыт _____

патік
рымам
намра
мешлө
ышмақ
ашқаж
шырағ

шірүк
қысым
көкса
рысағ
кенрө
налыж
уашақ

ласым
кізән
нылаж
қытса
рыңоқ
пажағ
қарұс

ресөн
қатро
малағ
атқам
уалап
кероқ
ногав

Уақыт _____

қалұб
аштап
імедә
ылуяа
едлүж
налыж
зібәс

меләс
сықоқ
етсек
екйүж
зімәр
йарас
ықлыж

қыроқ
лытаб
йағот
қыраж
рійүб
теплө
іттәт

сатта
енйеб
лықад
пауаж
нотеб
едуек
зығот

Уақыт _____

Оңнан солға оқу

Көктем

меткөК - сық неп ңыдзаж ығаднысатро лігзем. едметкөК нүк пылыж, ратсұқ пытйақ іделек. реднүК пыразұ, тағибат енедлүг ыдйатсаб. напсА пылыша, нүк іселуәс ыдрақ ідетіре. ықшағлА редлүг пығыш, ралраунаж енөж реткіднөж ықсық надықйұ ыданияо. едметкөК рыбңаж пелресөн пыуаж, қасоқріпмек пөк ыдалоб. нүК натқыднағразұ йатнекшік ралалаб зыснамра адалад ыдйанийо. ңінметкөК іулек ңыттағибат немыуняяо іделірітсеңет.

Уақыт _____

Қыс

сыҚ - ңе қыус лыж ілігзем, нароб нем ңыдзяа ытықау. аланйА қаппә немрақ пілірекмөк, тағибат ағықйұ нитетек зек. лұБ ңыдлыж ңе ылрықис ізек. ңыналанйА ірөб қаппа аднағлоб, едігетре йеднегрүж ңісенізес. сыҚ нiлігзем ағыса ңідутүк ығат ад ріб ібебес - аңаЖ лыж. лұБ ыдмарйем негеткебңе надалаб, негйекңе ақтрақ нійед інітетүк надйа қына. ралалаБ қаппа надрақ алаққа пасаж, ынашрыш піріднезеб, зяа ата нем ыдрақашқа ідетүк. сыҚ - ңе ашамат лігзем.

Уақыт _____

Оңнан солға оқу

Күз

заЖ пылатқяа, зүк ідлек. ігзүК ралрыбңаж пыуаж,
ыйар-ауа атыус ыдйатсаб. нүК пырақсық, ңіннүт ынағразұ
ыдалақйаб. қуыС редлеж пілек, ратшаға наныратқарыпаж
ыдалырыйа. реткіднәЖ пыйаза, ратсұқ ылыж аққаж сыноқ
ағурадуа ыдаладныйад. ретсімеЖ пісіп, ыно уаниж
ынақуан ыдалатсаб. аланйА ырас ексүт ыдалаяоб. зүК
ңінілігзем нығылулұс небзес узіктеж нікмүм семе.

Уақыт _____

Жаз

заЖ - трөт ңідлігзем ігедніші ңе қытсы лігзем. негедмілүК
нүк ығауш ашраб ідмелә ақнышауқ ідйелөб. ағаланйА нәм
піреб ңасарақ, реж ізүж лысаж ағламора йаднағнаро.
ңынңаТ нанысыта ңітшек анысатаб нійед зыссылымад
нағзық кілішріт. ралышуқО ығзаж ақсыламед пығыш,
егінүк педнеурес, ныйо ыдйанйО. лА релуерібйек ағлыуа
енірележә-ата ідетек. заЖ ығадныралйа рібрә інүк
етеашамт, немнегед лыж ңініредлігзем ысйақ ніріб қасла
ат, рә ңынысысйақ ыныро келөб, ешкере...

Уақыт _____

Төңкерілген сөздер

күрбәкә	көбөлөк	аксақал	тәуекел
өрмөкші	көлөңкө	баспана	өсімдік
жарнама	қоңырай	бақылай	студент
боллашақ	жайылым	еріншек	перзент
баллап	алфавит	асқазан	асқабақ
қызанақ	автобус	ғаламшар	орындық

Уақыт _____

бөлім	бөрет	палау	қамал
мақта	қалам	кірпі	бүгін
еркін	ертөн	жүзім	бұлақ
н	н	жол	пайда
ерекже	баспа	өлшем	шұбат
сарай	қабақ		
үздік	жылық		
жұсан	алпыс		

Уақыт _____

жастық	терезе	жәндік	бұршік
көрпен	бағана	сақина	гранат
салмақ	тышқан	көкпар	қалқан
қармақ	гитара	саяхат	қалқан
ақала	ақала	инелік	ертелі
нысана	сыйлық	маймыл	сандық
жалқау	жалқау		
бастық	бастық		
сөйләм	сөйләм		
кірпіш	кірпіш		
жайлай	жайлай		
футбол	футбол		
ертелі	ертелі		
сандық	сандық		

Уақыт _____

Сөздерді құрастыр

Ең үлкен әріптен ең кіші әріпке дейін оқыңыз.

Қ А Ы С

Г Ш Е Е

Ү Г І Л

Р Е І Т

Т М Р Ұ

О А Ж Б

Н Е І Р

Қ А Т А

С У Қ О

Ы Т Р А

Й Н А А

Л А Ы Қ

З Ы А У

З А А Ғ

Б У Ө Л

Н Е І Г

Ж М Ө І

У Б Я О

Л Ы А У

Т Б Л Ұ

Е Б Ж Е

Уақыт _____

Ең кіші әріптен ең үлкен әріпке дейін оқыңыз.

С Ж А У

Й Ы О Н

Қ Н А Т

М Е І С

А Ж Т О

Ш А О Қ

С Ө І Д

П Ө Е Д

Т Р О А

Р Ү І Й

Н Ж Е И

І Т Е К

Е К С Е

З Ө І Г

К Е І С

А Р Н А

С Ы Ы Д

Ы И Р С

З А Ы У

Я Қ Л И

Б Р А А

Уақыт _____

Кедергі әріптер

Тек анық қарамен жазылған әріптерді оқы

иыреак
артаық
ажыалр
арққыу
әыдуіл
ардзам
туаышс

быағра
антаыу
асрыық
жүазіу
шабрыт
жұарыт
саарөы

ағыылс
апатыа
қяиеял
жарғыа
кеосые
құурыт
аоқыан

аныаәр
еәтіек
қоыяин
боұлыт
қзоизы
тіөырт
аыруба

Уақыт _____

жіебае
ыерыас
жауоас
бөалну
ауилоа
мракта
ақшыал

сөарые
мәажіе
оатлын
оайрын
каәері
буагжа
ауаыоз

баұғры
миұрат
смиаыр
арңашы
асғаын
қаосру
өгаірз

қеаріа
қпұдыа
жиыеан
еигіын
агмрал
әліеам
алсғаа

Уақыт _____

есаелп
өвдает
ағаарш
кіылыт
кеымсе

көажле
қыуаят
өыпске
таыяұқ
сақләт

айынра
теалры
баслыа
баытза
ысдрыс

тыиыкн
азоыөқ
асузыл
еысаік
шуегәе

Уақыт _____

қарзағн
бұрлғақ
бақғыит
жоәршік
длүниіе

қрайыық
мыосрал
нөрскер
буөірік
өлршоем

киеурде
күнлдікі
ншәсік
аясурлы
гаязлет

уатқуыт
жеармыс
сүдйрек
қғамрал
асзкчөк

Уақыт _____

дәрміді
ақршиыл
қосрыоқ
қарқпла
ерікеін
біслідм
арпмлан

бүрйіыр
тәмтрті
боердыш
базлаық
мыпсаық
харбатр
шапбныт

жығрасу
қозркек
балтдыр
жарбысқ
басқаша
аляуоан
беөтоен

тешрлең
қалшоау
дәрлзіз
бортоқа
бесриік
оқгтрау
үзлдоік

Уақыт _____

быуырн
өыніпм
елшыкі
әпзіыл
қоыжға
әдреіп
онртда
әдгірс

қарлға
өліеың
жортәа
есиірм
қтанет
даолпа
треркі
аиқшуа

бұрқоа
диарла
жыулан
жыурық
саылға
оәшрақ
кыірші
үлнгрі

жробыа
үкйгір
енроін
шапрыа
әлжуім
арғыза
днеыне
даылса

Уақыт _____

қорңықрғау
авртқобеус
ағышлғшыын
баалпапран
тәумексеіл
жонңсышоқа
адраемзсат
балспжаскөз
алқфғаवेит

балқырладу
есікекрмту
ғаұлакмеат
бодларшыақ
тарқылрдып
галлсғтыук
фарбркиыка
жағрынаіма
құрыбадқға

айыбағлтра
етрікөшеі
сүөйеінгші
адрвоғкамт
ақмсаақрал
тағуеашркі
орымнідеық
таазамлыеқ
жағзбыарш

Уақыт _____

сымйлдық
сарндғық
қыісетау
сайамағн
гирталра

ақылмдақ
мөмледір
бұғршыақ
балмдыпр
тұмрғсын

қалрмкақ
балғапна
ақрқасла
сөдйлием
мауымрыл

кіердпіш
көсймлек
жөінрдік
ағлайысн
дөмпдтер

Уақыт _____

вритмамнин
аредағглер
көлбеулмек
емстаихдан
бамлысқшы
асдқлабеақ
жарйыслыкм

ертінешдек
өргмемкеші
стуетуеныт
өсеірмдік
қызрментіші
қырзғаннақ
көмлегңрке

лашуаезеым
аслқаазпан
көмлеаңрке
аспфаылеът
пемрезекнт
жазжбрашла
балснпаена

Уақыт _____

Кедергі әріптер

Түсініп оқуын қадағалаңыз

Алма

Алма - ең тарнымғал жесмірс түмрі. Алдмасның құрдамыснда адлам демнсаурлығына қанжетрті жәрне парйдамлы дәмрумоендрер бар. Алсманпың жетр шатрымнда 36 түреі бар. Алдма арғашлы 20-100 жыл өдмір сүмрелді, биріктнігі 3-10 мертр арамлығында жерміс бемреді. Аламантың шырныныднан судсырн дайпындталасды, жетмісеін еімдрік дәмрі ремтінсде де памйдалданады. Ең ұғзақ өмзір сүнріжп жартқаын алзма ағрашы – Амрерикалда. Ол арғаш 1647 жыдлы отырғымзылғыан. Ажлманрың кемсілөген жемрі тез қалрамайса, дермек бұл жарқсы алшма.

Уақыт _____

Құмырсқа

Құмырсқа секілді жан-жануарлар жеріңізді шамалы еңбекпен талрамалы етіп жөндегендер. Өздері кіпшіктеніп, бірақ өте тез өседі және еңбекқор болып келеді. Олар өздерінен 10 есе ауыр затты көтерген аламыз. Құмырсқалардың орташа өмір сүру ұзақтығы 30-90 күн, бірақ олардың кейбір түрлері 30 жылға дейін өмір сүргенді. Құмырсқалардың құлғауы жоқ, тек бейбітшілікпен алқақандарымен сөйлейді. Әр ортаңның өзінге тән иісі бар, бейбітшілік құмырсқаларды бірден тағанды. Антанды мен Арктикадан барса да планетаның барлық бұрыштарында мергенді.

Уақыт _____

Ит

Ит адамның досы. Итті адамдар жақсы құрметтеген, әсіресе қалпақ халқы. Қалпақ халқы итті - жергіз қалыңнан бірі деп артады. Ең алғаш қолға үйретілген аң - ит. Ит адамдарға аң аулап, алғық табуға және қолғауға көмектескен. "Жалғыз ит - ирсілдің көзі, құламы" деген екен дана халқымыз. Шынымен де, иттер адам көрген нәрсені көсіріп, серіктерді. Есру қабілеті өте көремет дарыған жарналар.

Уақыт _____